

hoogte waren, meenden dat hij reeds lang niet meer leefde en slechts een uitvinding van den kunsthandelaar Vollard was, die zich het eerst voor z'n werken begon te interesseeren. Anderen meenden, dat hij hopeloos krankzinnig was; weer anderen hielden hem voor een grapjas, die zich in 't hoofd had gehaald te probeeren hoe lang men het geduld der Parijzenaars op de proef kon stellen. Daar zelfs z'n aanhangers hem nooit van aangezicht tot aangezicht hadden gezien, kon men zich vrijelijk aan de invallen zijner phantasie overgeven. Cézanne leefde ergens in 't Zuiden van Frankrijk, kwam zelden of nooit naar Parijs, beantwoordde geen enkele brief. Zelfs Dr. Gachet, die hem goed heeft gekend, de vriend en arts van Van Gogh, hield hem voor niet geheel normaal.

Cézanne is de moderne, revolutionnaire kunstenaar, die zich het verst van de hem voorafgaande overlevering heeft verwijderd. Hij verplaatst ons onmiddellijk in een nieuwen cosmos en laat het aan ons over de verhoudingen tot de ouden te zoeken, waaraan overigens geen gebrek is. Ook Cézanne is in wezen conservatief, doch heel anders en dieper van zin dan Manet. Het traditioneele, waar zonder hij als kunstwaarde ondenkbaar zou zijn, geeft zich eerst na nauwkeurige kennis van het wezen zijner kunst te erkennen. Een Cézanne wil met liefde verworven worden, hij leefde niet van de kunst, maar voor de kunst, hij is een dier stille en eenzaam gaande menschen, die men het zout der aarde heeft genoemd en niet hun faits en gestes zijn het die de ochtendbladen behelzen; de inerte en ongevoelige massa bewaart over deze ware kunstenaars een onverschillig dood-zwijgen, zij geven zich niet in triviaal gezelschap en niet dan nadat men de ruimte zijner aandacht geheel voor hen heeft opengesteld. Hun gang is ernstig en uiterst langzaam, zij hebben den tijd en produceeren slechts weinige meesterwerken, die echter voor altijd een roem zullen blijven. De anderen gaan in haastiger tempo, met veel

luidruchtige beweging en vullen jaarlijks onmetelijke tentoonstellingsruimten met hunne flauwiteiten, die geen spoor achterlaten. Cézanne heeft nooit deelgenomen aan de mondaine groote tentoonstellingen, hoogstens exposeerde hij in de „Salon des Refusés” of in de anarchistische „Salon des Indépendants”, hoewel alle anarchisme hem vreemd was.

Cézanne is autodidact. Z'n phantasie is armelijk, waardoor het aantal zijner motieven zeer beperkt wordt. Z'n onvermogen, zich buiten de natuur om te verbeelden, deed hem in geïllustreerde boeken, l'Histoire de Charles Blanc, le Magasin pittoresque, zelfs in modejournalen, silhouetten zoeken, die hij vergrootte en kleurde als een kind, onbekwaam een gebaar of houding te vinden. Het is uitshuitend „sur le motif” dat hij wist te abstraheeren en te vereenvoudigen tot aan de verst mogelijke grenzen. De cosmos, het onderwerp, is voor hem overigens niets dan een aanleiding tot het schilderen in tegenstelling met Henri Rousseau b.v., wiens werken alle gelegenheidsschilderijen zijn, indien men deze meening ruim neemt. Rousseau schildert dat, waarnaar z'n „sehnsucht” uitgaat, in zijn werk wordt alle werkelijkheid tevens symbool.

Is ons gemoed in den voor de ontvangenis geëigenden toestand, zoo zal bijna elk binnen onze waarneming vallend voorwerp tot de verbeelding spreken en den geest levend maken, zoodat soms de aanblik van een op zich-zelf onbeduidend ding de kiem van een groot en schoon werk is geworden, zoodat b.v. Jakob Böhme door den plotseligen aanblik van een tinnen vaatwerk in den toestand der verlichting verplaatst en tot den diepsten grond der natuur gevoerd werd.

Cézanne heeft de verwonderlijke gave, het stilleven, — die kleinste spiegel voor het oneindige van den geest — te kunnen geven zoo, dat wij aan de diepst gevoelde dingen worden herinnerd; het is het geniaal eenvoudige eener gebenedijde, die zich niet anders dan machtig scheppend vermag te uiten.